IV

(Handelingen die vóór 1 december 2009 zijn aangenomen krachtens het EG-Verdrag, het EU-Verdrag en het Euratom-Verdrag)

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 24 maart 2009

inzake steunmaatregel C 47/05 (ex NN 86/05) die Griekenland ten uitvoer heeft gelegd ten behoeve van Hellenic Vehicle Industry SA (ELVO)

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2009) 1476)

(Slechts de tekst in de Griekse taal is authentiek)

(Voor de EER relevante tekst)

(2010/273/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 88, lid 2, eerste alinea,

Gelet op de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en met name op artikel 62, lid 1, onder a),

Na de belanghebbenden overeenkomstig de genoemde artikelen te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken [1],

Overwegende hetgeen volgt:

1. PROCEDURE

(1) De Commissie ontving bij schrijven van 27 mei 2002 een klacht waarin werd beweerd dat de Griekse autoriteiten steun zouden hebben verleend aan ELVO — Hellenic Vehicle Industry SA („ELVO").

(2) Na een uitgebreide gedachtewisseling met de Griekse autoriteiten stelde de Commissie Griekenland bij schrijven van 7 december 2005 in kennis van haar besluit tot inleiding van de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag ten aanzien van de steun.

(3) Het besluit van de Commissie tot inleiding van de procedure is bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* [2]. De Commissie nodigde de belanghebbenden uit hun opmerkingen over de steunmaatregel kenbaar te maken.

(4) De Commissie ontving geen opmerkingen van belanghebbenden.

(5) Bij schrijven van 1 maart 2006 maakte Griekenland zijn opmerkingen kenbaar over het besluit tot inleiding van de procedure van de Commissie. Griekenland verstrekte aanvullende inlichtingen bij schrijven van 26 juli 2006, 28 juli 2006, 2 augustus 2006, 22 juni 2007, 2 juli 2007, 31 augustus 2007, 6 september 2007, 18 oktober 2007, 22 februari 2008 en 20 augustus 2008.

(6) Op 4 mei 2007 vond een bijeenkomst plaats tussen de ambtenaren van de Commissie en de Griekse autoriteiten, in aanwezigheid van de vertegenwoordigers van ELVO.

2. DE FEITEN

2.1. De begunstigde onderneming

(7) ELVO is een producent van militaire voertuigen, civiele voertuigen en reserveonderdelen die is gevestigd in Thessaloniki, Griekenland. ELVO is de belangrijkste leverancier van motorvoertuigen aan de Griekse krijgsmacht.

(8) Volgens de beschikbare informatie produceert het bedrijf de volgende soorten voertuigen: bussen, trolleybussen, kipwagens, vuilniswagens, tankwagens, brandweerwagens, sneeuwploegen, transportwagens voor vliegtuigen en kranen, tractors, vrachtwagens, aanhangwagens, SUV's, tanks en gepantserde voertuigen.

(9) Het bedrijf werd in 1972 opgericht als Steyr Hellas SA, een producent van tractors, trucks, fietsen en motoren. In 1987 kreeg het bedrijf de naam ELVO en werd de Griekse overheid hoofdaandeelhouder.

(10) Na een openbare aanbesteding verwierf Mytilineos Holdings SA op 29 augustus 2000 43 % van de aandelen van ELVO door middel van een overeenkomst tot verkoop van aandelen (hierna de „gedeeltelijke privatisering" genoemd). Op dit ogenblik is 51 % van ELVO in handen van de Griekse overheid.

(11) ELVO heeft momenteel ongeveer 672 werknemers (cijfers van 2007). In 2007 bedroeg de omzet 84 miljoen EUR.

[1] PB C 34 van 10.2.2006, blz. 24.
[2] Cf. voetnoot 1.

2.2. **De steunmaatregelen**

2.2.1. *De kwijtschelding van belasting op grond van wet nr. 2771/1999*

(12) Ingevolge artikel 15, lid 3, van de wet nr. 2771/1999 van 16 december 1999 heeft de Griekse staat ELVO al haar schulden — belastingen en fiscale strafheffingen over de jaren 1988 tot 1998 — aan de schatkist kwijtgescholden (hierna „kwijtschelding van belasting A" genoemd). Volgens de Griekse autoriteiten kwam dit neer op de kwijtschelding van een bedrag van 1 193 753 186 GRD (ofwel 3 503 310,89 EUR) [3] dat ELVO aan de schatkist verschuldigd was.

(13) In hun opmerkingen naar aanleiding van het besluit van de Commissie tot inleiding van de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag stelden de Griekse autoriteiten de Commissie in kennis van nog twee andere steunmaatregelen voor ELVO.

2.2.2. *De kwijtschelding van belasting volgens wet nr. 1892/90*

(14) Bij een besluit [4] ingevolge artikel 49 van de wet nr. 1892/90 hebben de Griekse autoriteiten ELVO een bedrag van 3 546 407,89 EUR aan belastingen kwijtgescholden (hierna „kwijtschelding van belasting B" genoemd). Dit bedrag stemde overeen met de belastingen die ELVO vanaf 1998 (jaar van de vorige fiscale controle) tot aan de verkoop aan Mytilineos verschuldigd was. De kwijtschelding gebeurde aan de hand van terugbetalingen door de belastingadministratie van belastingen die ELVO eerder betaalde. Het gaat daarbij om de volgende bedragen:

— een bedrag van 2 912 380,90 EUR aan btw dat ELVO na de gedeeltelijke privatisering had afgedragen maar dat verschuldigd was voor de periode van 1 januari 2000 tot de gedeeltelijke privatisering op 29 augustus 2000. Dit bedrag werd in twee termijnen door de Griekse autoriteiten terugbetaald, namelijk op 7 november 2002 (900 000 EUR) en op 6 februari 2004 (2 012 318,90 EUR).

— 634 088,99 EUR, dat wil zeggen het bedrag aan belastingen dat ELVO betaalde over de exploitatiejaren 1998, 1999 en 2000 (tot aan de gedeeltelijke privatisering). Griekenland vermeldde de exacte datum van de terugbetaling niet.

2.2.3. *De leninggarantie*

(15) In 1997 kreeg ELVO van de Duitse bank Bayerische Hypo und Vereinsbank AG een lening van 23 008 134,635 EUR toegekend. Die lening werd gedekt door een garantie van de Griekse staat (hierna de „leninggarantie" genoemd). ELVO stelde geen zakelijke zekerheid voor de garantie maar betaalde de staat een vergoeding van 1 % van het bedrag. De Griekse autoriteiten deelden de Commissie mee dat de lening werd gebruikt om de productie in verband met de aankoopprogramma's van het ministerie van Defensie te financieren, en meer in het bijzonder de productie van […] (*) voor de Griekse krijgsmacht.

3. **REDENEN VOOR DE INLEIDING VAN DE PROCEDURE VAN ARTIKEL 82, LID 2**

(16) Zoals hierboven werd vermeld, stelde de Commissie Griekenland bij schrijven van 7 december 2005 in kennis van de inleiding van de procedure van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag ten aanzien van de kwijtschelding van belasting A, die zij als staatssteun beschouwde. De Commissie had om de volgende redenen twijfels over de verenigbaarheid van de steunmaatregelen met de gemeenschappelijke markt.

(17) In de gedachtewisseling voorafgaand aan het besluit tot inleiding van de procedure stelde Griekenland dat de volledige activiteit van ELVO onder artikel 296 van het EG-Verdrag valt aangezien ELVO hoofdzakelijk militaire voertuigen voor de Griekse krijgsmacht produceert. De Commissie stelde echter vast dat ELVO ook civiele voertuigen en voertuigen voor tweeërlei gebruik produceert. Griekenland toonde niet aan dat de kwijtschelding van belastingen enkel voor de militaire productie van ELVO gold en dat zij noodzakelijk was in verband met de wezenlijke belangen van nationale veiligheid.

(18) Daarom ging de Commissie ervan uit dat slechts een deel van de financiële steun aan ELVO ten goede kwam aan de militaire productie die onder artikel 296 van het EG-Verdrag valt, en dat de steun, verleend aan de productie die daar niet onder valt, moest worden onderzocht via een procedure op basis van artikel 88, lid 2, van het EG-Verdrag.

(19) In dezelfde brief gelastte de Commissie Griekenland om haar overeenkomstig artikel 10, lid 3, van Verordening nr. 659/1999 van de Raad [5] informatie te verstrekken over een aantal punten, waaronder:

— inlichtingen over eventuele andere met overheidsmiddelen bekostigde financiële steun aan ELVO;

— bewijs dat er een gescheiden boekhouding voor de civiele productie (met inbegrip van voertuigen voor tweeërlei gebruik) en de militaire productie werd gevoerd en dat er enkel ten behoeve van de militaire productie steun was verleend;

— gegevens over de uitsplitsing van de omzet tussen productcategorieën (civiel, tweeërlei en militair gebruik).

4. **OPMERKINGEN VAN DE GRIEKSE AUTORITEITEN**

(20) Naar aanleiding van het besluit van de Commissie tot inleiding van de onderzoeksprocedure maakte Griekenland de volgende opmerkingen kenbaar.

[3] Bedrag in EUR zoals verstrekt door de Griekse autoriteiten.

[4] 4 Dit besluit werd pas ten uitvoer gelegd in het kader van de overeenkomst tot verkoop van aandelen van 29 augustus 2000 tussen de Griekse staat en Mytilineos.

(*) Informatie die onder de geheimhoudingsplicht valt.

[5] Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad van 22 maart 1999 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag (PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1).

4.1. **Andere steunmaatregelen**

(21) Naar aanleiding van de aanmaning van de Commissie stelde Griekenland de Commissie in kennis van de hierboven beschreven kwijtschelding van belasting B en de leninggarantie. Griekenland verklaarde dat ELVO geen andere overheidssteun had ontvangen.

4.2. **Relevantie van artikel 296 van het EG-Verdrag**

(22) Griekenland bevestigde dat ELVO geen gescheiden boekhouding voerde voor het civiele en militaire onderdeel van zijn productie. Griekenland wees er echter op dat ELVO hoofdzakelijk militaire uitrusting produceerde. Zo bestond de verkoop van het bedrijf van 1987 tot 1998 voor 85 % uit „militaire programma's". Dat de militaire productie in 1999 slechts 54 % van de verkoop uitmaakte, was een uitzondering wegens de toepassing van een overeenkomst uit 1997 om bussen en trolleybussen aan verschillende overheidsinstanties te leveren (de volgende jaren 2000-2002 was het militaire aandeel in de verkoop inderdaad weer normaal: respectievelijk 64,61 %, 72,59 % en 98,40 %). Behalve in 1999 bestond het overgrote deel van de productie van ELVO bijgevolg uit militair materiaal dat onder toepassing van artikel 296 van het EG-Verdrag valt.

4.3. **Beginsel van de particuliere verkoper**

(23) Voor zover de kwijtscheldingen van belasting A en B niet onder toepassing van artikel 296 Europese Gemeenschap vallen, zouden deze in de context van de gedeeltelijke privatisering van ELVO moeten worden gezien. Deze privatisering kwam tot stand door middel van een openbare aanbesteding waarop acht Griekse en internationale groepen zich inschreven. Vier daarvan dienden een geldige offerte in. De offerte van Mytilineos werd als beste beschouwd.

(24) Als onderdeel van het privatiseringsproces besloot de Griekse staat dat ELVO moest worden verkocht zonder de fiscale verplichtingen die vóór de verkoop bekend waren. Bovendien zouden alle fiscale verplichtingen die vóór de verkoop waren ontstaan maar nadien verschuldigd waren, ten laste van de Griekse staat komen. Die voorwaarden maakten deel uit van de aanbestedingsvoorwaarden en werden aan alle bieders bekendgemaakt (hun offertes weerspiegelden bijgevolg de verwachting dat die schulden zouden worden kwijtgescholden). Het was de bedoeling om zo de hoogst mogelijke prijs voor de aandelen (na aftrek van de kwijtgescholden belastingen) te waarborgen.

(25) De Griekse staat voert aan dat het in vergelijkbare transacties een courante handelspraktijk is dat de verkoper de op het ogenblik van de transactie nog uitstaande financiële verplichtingen van de verkochte entiteit op zich neemt. Bovendien voeren de Griekse autoriteiten aan dat de door Mytilineos betaalde prijs (12 179 071 EUR) hun een aanzienlijke nettowinst opleverde, zelfs na aftrek van de kwijtgescholden schulden (5 129 298,12 EUR netto).

(26) Derhalve beweert Griekenland dat het zich heeft gedragen als een particuliere verkoper die de winst uit de verkoop van zijn activa tracht te maximaliseren, en dat de kwijtscheldingen van belasting A en B bijgevolg geen staatssteun inhielden.

4.4. **Staatssteunregeling N 11/1991**

(27) De Griekse autoriteiten verwezen ook naar staatssteunregeling N 11/91 die bij schrijven van 11 juli 1991 door de Commissie werd goedgekeurd. Die regeling maakte het mogelijk om in verband met de privatisering van 2008 welbepaalde ondernemingen in de openbare sector, waaronder ELVO, staatssteun te verlenen in de vorm van de kwijtschelding van schulden of van schuldkapitalisatie. De regeling vereist echter in twee situaties een voorafgaande aanmelding van dergelijke steun bij de Commissie:

— indien de onderneming niet via een openbare aanbestedingsprocedure maar bijvoorbeeld rechtstreeks aan een derde partij wordt verkocht;

— indien de onderneming in bepaalde sectoren actief is, waaronder de automobielsector ([6]).

(28) De Griekse autoriteiten betogen dat de kwijtschelding van schulden op basis van wet nr. 1892/90 onder die regeling valt. De kwijtschelding behoefde niet op voorhand bij de Commissie te worden aangemeld aangezien de verkoop van 43 % van ELVO via een openbare aanbesteding verliep en aangezien ELVO een producent van militaire uitrusting is en daarom niet tot de categorie van „autoproducenten" behoort in de zin van de staatssteunregels.

5. **BEOORDELING**

5.1. **Artikel 296 van het EG-Verdrag**

(29) Vooraleer de steunmaatregelen te beoordelen in het licht van de staatssteunregels dient nader te worden ingegaan op de bewering van Griekenland inzake de implicaties van artikel 296 van het EG-Verdrag.

(30) Krachtens artikel 296, lid 1, onder b), van het EG-Verdrag beletten de bepalingen van het Verdrag niet dat „elke lidstaat de maatregelen kan nemen die hij noodzakelijk acht voor de bescherming van de wezenlijke belangen van zijn veiligheid en die betrekking hebben op de productie van of de handel in wapenen, munitie en oorlogsmateriaal; die maatregelen mogen de mededingingsverhoudingen op de gemeenschappelijke markt niet wijzigen voor producten die niet bestemd zijn voor specifiek militaire doeleinden." Die bepaling is van toepassing op een lijst van producten die door de Raad in 1958 werd vastgesteld (zie artikel 296, lid 2, EG-Verdrag) en die onder andere (punt 6 van de lijst) „speciaal voor militair gebruik ontworpen tanks en voertuigen:... b) gewapende of gepantserde militaire voertuigen, met inbegrip van amfibievoertuigen; c) gepantserde treinen …" omvat.

([6]) In het Frans „automobiles".

(31) Voor wat deze zaak betreft houdt dit in dat de bepalingen inzake staatssteun van het EG-Verdrag niet van toepassing zijn op steunmaatregelen voor producten die in de lijst van 1958 voorkomen, op voorwaarde dat die maatregelen noodzakelijk worden geacht voor de bescherming van de wezenlijke belangen van de veiligheid van de lidstaat.

(32) De rechtspraak vereist dat een lidstaat die zich op artikel 296 van het EG-Verdrag wil beroepen, het bewijs moet leveren dat de vrijstellingen de grenzen van zulke uitzonderlijke gevallen niet overschrijden. ([7]).

(33) Griekenland heeft eerst aangevoerd dat de volledige of althans een zeer aanzienlijk deel van de productie van ELVO uit militair materiaal bestaat dat onder toepassing van artikel 296, lid 1, onder b), Europese Gemeenschap valt, zodat de staatssteunregels van het Verdrag niet kunnen worden gebruikt om het verlenen van staatssteun aan ELVO te verhinderen.

(34) Dit standpunt kan niet aanvaard worden. Uit de informatie blijkt duidelijk dat ELVO niet alleen producten vervaardigt die onder artikel 296 Europese Gemeenschap vallen, maar ook producten die voor tweeërlei gebruik of voor louter civiel gebruik bestemd zijn (zie overwegingen 8 en 17 hierboven). Alleen al om die reden kan de Commissie de algemene bewering niet aanvaarden dat alle activiteiten van ELVO onder artikel 296, lid 1, onder b), van het EG-Verdrag vallen. De toepassing van die uitzondering moet voor elke steunmaatregel afzonderlijk worden beoordeeld op basis van het doel en de reikwijdte ervan.

(35) In het geval van de kwijtscheldingen van belasting A en B kan de Commissie niet instemmen met de bewering dat deze onder artikel 296 Europese Gemeenschap vallen. Zonder een gescheiden boekhouding voor de civiele en militaire productie kan immers onmogelijk worden nagegaan of alleen de militaire productie van de maatregelen profiteerde.

(36) Het geval van de leninggarantie is anders. Griekenland heeft de nodige informatie verstrekt waaruit blijkt dat de garantie een lening dekte die door ELVO werd aangegaan om enkele bestellingen van voertuigen voor de Griekse krijgsmacht uit te voeren. De eerste bestelling betrof […], die duidelijk onder de lijst van militair materiaal van artikel 296 Europese Gemeenschap vallen. De tweede bestelling betrof […], die op het eerste gezicht als producten voor tweeërlei gebruik kunnen worden beschouwd en bijgevolg enkel onder toepassing van artikel 296 Europese Gemeenschap vallen als ze specifiek voor militair gebruik bestemd zijn. Op dit punt heeft Griekenland formeel verklaard dat […] werden geproduceerd overeenkomstig de specificaties van de Griekse krijgsmacht […]. De Commissie erkent dat […], omwille van hun kenmerken, behoren tot de lijst van producten waarnaar in bovenstaande alinea 30, in het bijzonder in punt 6, onder b), wordt verwezen. Daarnaast heeft Griekenland de Commissie ervan verzekerd dat alle […] werden geleverd aan […] om uitsluitend voor militaire doeleinden te worden gebruikt, zoals wordt bevestigd door een brief van het ministerie van Defensie. Griekenland verklaarde ook dat […] bedoeld zijn voor en dienen ter ondersteuning van militaire operaties, en daarvoor geschikt zijn bevonden […]. De Commissie gaat ermee akkoord dat de voertuigen noodzakelijk zijn voor de bescherming van de wezenlijke belangen van de veiligheid van Griekenland.

(37) De Commissie aanvaardt het argument dat de bestelling waarvoor de leninggarantie werd verstrekt, betrekking had op oorlogsmateriaal zoals bedoeld in artikel 296, lid 1, onder b), van het EG-Verdrag en dat de garantie noodzakelijk was voor de levering van dat materiaal aan de Griekse krijgsmacht. De Commissie is het er dus over eens dat de leninggarantie niet onder de staatssteunregels van het EG-Verdrag valt op grond van de uitzondering van artikel 296, lid 1, onder b), van het EG-Verdrag.

(38) De volgende toetsing aan de staatssteunregels is derhalve enkel van toepassing op de kwijtscheldingen van belasting A en B.

5.2. **Aanwezigheid van staatssteun**

5.2.1. *Begrippen staatsmiddelen, selectiviteit, beïnvloeding van het handelsverkeer en verstoring van de mededinging*

(39) Luidens artikel 87, lid 1 van het EG-Verdrag zijn „… behoudens de afwijkingen waarin dit Verdrag voorziet, steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd, die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen, onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt, voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt", tenzij die steun kan worden gerechtvaardigd op grond van artikel 87, lid 2 of 3, van het EG-Verdrag. Het begrip staatssteun dekt niet enkel een rechtstreekse overdracht van staatsmiddelen, bijvoorbeeld in de vorm van subsidies, maar ook gevallen waarin de staat vorderingen ten aanzien van een begunstigde kwijtscheldt en bijgevolg afstand doet van inkomsten.

(40) De Commissie is van mening dat de kwijtscheldingen van belasting A en B staatssteun vormen omdat de desbetreffende belastingen als staatsmiddelen moeten worden beschouwd. Bovendien wordt op die manier uitdrukkelijk een selectief voordeel aan ELVO toegekend, die deze schulden anders had moeten betalen. De kwijtscheldingen kunnen ook duidelijk aan de staat worden toegeschreven aangezien handelingen van de staat eraan ten grondslag lagen (d.w.z. een wet in geval van kwijtschelding A en een besluit tot terugbetaling van de belastingadministratie in geval van kwijtschelding B). Aangezien er sprake is van mededinging en handelsverkeer tussen de lidstaten in de automobielindustrie zal een financieel voordeel voor ELVO ten opzichte van haar concurrenten de mededinging vervalsen of dreigen te vervalsen en het handelsverkeer nadelig beïnvloeden.

([7]) Zie in dit verband het arrest van het Europese Hof van Justitie van 8 april 2008 in zaak C-337/05, *Commissie t. Italië* (nog niet gepubliceerd), punten 42-49.

5.2.2. *Het criterium van voordeel: Griekenland beweert zich als particuliere verkoper te hebben gedragen*

(41) Griekenland voerde echter aan dat de kwijtscheldingen van belasting A en B geen staatssteun vormen aangezien deze ELVO geen voordeel opleveren dat niet onder normale marktomstandigheden verkregen had kunnen worden. Zoals blijkt uit overwegingen 23 tot 26 van deze beschikking stelt Griekenland immers dat het zich heeft gedragen zoals elke particuliere verkoper in vergelijkbare omstandigheden zou hebben gedaan.

(42) Deze bewering kan niet aanvaard worden.

(43) De Commissie merkt in de eerste plaats op dat Griekenland wel beweert zich te hebben gedragen zoals een particuliere verkoper in vergelijkbare omstandigheden zou hebben gedaan, maar dat het om de steunmaatregelen aan ELVO toe te kennen toch bevoegdheden heeft gebruikt die enkel de staat toebehoren: een specifieke wet in geval van kwijtschelding A en een besluit van de belastingadministratie in geval van kwijtschelding B. Van dergelijke bevoegdheden zou een particuliere verkoper nooit gebruik kunnen maken. Het is bijgevolg per definitie uitgesloten dat de Griekse staat zich heeft gedragen als een particuliere verkoper in normale omstandigheden zou doen ([8]).

(44) Bovendien merkt de Commissie als bijkomend argument het volgende op: Griekenland beweert dat het door de schuldvorderingen kwijt te schelden een hogere nettoprijs (d.w.z. verkoopprijs van de aandelen minus de gederfde belastinginkomsten) voor de aandelen van ELVO kreeg dan wanneer het de aandelen verkocht zou hebben zonder de schuldvorderingen kwijt te schelden. Die bewering wordt echter niet door bewijzen gestaafd (zoals bijvoorbeeld een vergelijking tussen de werkelijke verkoopprijs en de geschatte aandeelprijs in het alternatieve scenario). Zonder de minste indicatie in dat opzicht kan de Griekse suggestie dat de kwijtscheldingen van belasting vanuit zakelijk oogpunt zinvol waren, onmogelijk worden aanvaard.

(45) De Commissie verwerpt daarom de bewering van Griekenland dat het zich gedragen heeft als een verkoper die tegen marktvoorwaarden handelt, en oordeelt dat de kwijtscheldingen van belasting A en B ELVO een voordeel verschaften dat zij onder normale marktvoorwaarden niet zou hebben gehad.

5.2.3. *Conclusie betreffende de aanwezigheid van staatssteun*

(46) De Commissie is van mening dat de kwijtscheldingen van belasting A en B steunmaatregelen vormen in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag.

5.3. **Verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt**

5.3.1. *Vermeende verenigbaarheid onder staatssteunregeling N 11/91*

(47) In de loop van het onderzoek voerde Griekenland aan dat indien kwijtscheldingen A en B als staatssteun zouden worden beoordeeld, ze in elk geval onder de bovengenoemde regeling zouden vallen die in het kader van zaak N 11/91 door de Commissie was goedgekeurd, en derhalve verenigbaar zouden zijn met de gemeenschappelijke markt. De Commissie kan de argumenten van Griekenland in bovenstaande overwegingen 27 en 28 echter niet aanvaarden.

(48) Om te beginnen merkt de Commissie op dat wet nr. 1892/90, waarop de beschikking in zaak N 11/91 van de Commissie betrekking heeft, enkel van toepassing is in geval van de verkoop of enige andere vorm van overdracht van een onderneming of van alle activa van een onderneming of van een meerderheid van de aandelen van een onderneming (artikel 49 van wet nr. 1892/90). In dit geval werd echter slechts 43 % van de aandelen in ELVO aan een private partij verkocht, terwijl de Griekse overheid 51 % behield. Alleen al op deze grond betwijfelt de Commissie of de gedeeltelijke privatisering van ELVO onder deze regeling valt.

(49) Zelfs al wordt aangenomen dat de overeenkomst tot verkoop van aandelen onder regeling N 11/91 valt, dan nog is in dit geval niet aan de voorwaarden van die regeling voldaan.

(50) Zelfs al wordt immers aangenomen dat de productie van militaire voertuigen in het kader van de regeling niet onder de definitie van de automobielsector valt, dan nog staat vast dat ELVO, zoals hierboven aangetoond, naast haar specifiek militaire productie ook uiteenlopende voertuigen voor tweeërlei en civiel gebruik produceert. De civiele productie op zich volstaat om ELVO in het kader van de regeling als automobielproducent te beschouwen.

(51) In geval van de privatisering van een automobielfabrikant, zoals ELVO, was in het kader van de regeling een voorafgaande aanmelding bij de Commissie een wezenlijke vereiste voor verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt ([9]). Griekenland meldde de gedeeltelijke privatisering van ELVO niet aan. Bijgevolg kunnen de kwijtscheldingen van belasting A en B in het kader van de regeling niet als verenigbaar worden beschouwd met de gemeenschappelijke markt.

5.3.2. *Andere gronden voor verenigbaarheid*

(52) Griekenland voerde geen andere gronden voor verenigbaarheid aan en de Commissie vindt dat de steunmaatregel op geen enkele andere rechtsgrond verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt.

([8]) Zie het arrest van het Gerecht van eerste aanleg van 17 december 2008 in zaak T-196/04 *Ryanair* (nog niet gepubliceerd), punten 84, 85 en 90.

([9]) Uit de uitvoerige rechtspraak ter zake valt op te maken dat wanneer een goedgekeurde steunregeling vereist dat bepaalde vormen van steun (bijvoorbeeld aan ondernemingen in een bepaalde sector) worden aangemeld, die steunmaatregelen niet onder de goedgekeurde regeling vallen, maar afzonderlijk moeten worden aangemeld. De aanmelding is bijgevolg een wezenlijke vereiste en niet louter een kwestie van informatieverstrekking. Cf. Gevoegde zaken T-447/93, T-448/93 en T-449/93, AIETEC et al., Jurispr. 1995, blz. II-1971, punten 129 en 135; zaak C-169/95, *Commissie t. Spanje*, Jurispr. 1997, blz. I-135, punten 28-29; gevoegde zaken T-132/96 en T-143/96, *Freistaat Sachsen* Jurispr. 1999, blz. II-3663, punt 203; gevoegde zaken C-57/00 P en C-61/00 P, *Freistaat Sachsen*, Jurispr. 2003, blz. I-9975, punt 114 en volgende.

(53) De Commissie oordeelt derhalve dat de aan ELVO verleende staatssteun onverenigbaar is met de gemeenschappelijke markt.

5.4. **Bepaling van het steunbedrag**

(54) De onverenigbare staatssteun zal van ELVO worden teruggevorderd. Zoals de Commissie echter al in het besluit tot inleiding van de procedure erkende, valt de productie van militair materiaal van ELVO onder artikel 296, lid 1, onder b), van het Verdrag. Voor zover de steun dat deel van de productie ten goede kwam, moet deze niet als staatssteun worden beschouwd. De steunmaatregel was immers noodzakelijk voor de bescherming van de wezenlijke Griekse belangen van nationale veiligheid. Vervolgens rijst de vraag hoe de steun tussen de twee soorten producten moet worden uitgesplitst.

(55) De staatssteun waarop deze beschikking betrekking heeft werd niet aan een bepaalde activiteit toegekend aangezien ze niet bestemd was om een bepaald project te financieren. De Commissie moet daarom bepalen in hoeverre de steun de militaire activiteiten dan wel de civiele activiteiten ten goede kwam. Deze berekening wordt bemoeilijkt doordat ELVO geen gescheiden boekhouding voerde voor de civiele en militaire activiteiten. In dergelijke omstandigheden baseert de Commissie haar toetsing op de relatieve omvang van de twee activiteiten. Daartoe moet ze het relatieve gewicht van elke activiteit beoordelen. De Commissie merkt op dat staatssteun die aan ELVO werd verleend en die niet bestemd was om een bepaalde activiteit te financieren tegelijkertijd schulden uit het verleden dekte en ELVO een voordeel bezorgde met het oog op de financiering van toekomstige activiteiten. Om te bepalen in hoeverre de staatssteun de civiele en militaire activiteiten ten goede kwam, mag de toetsing volgens de Commissie derhalve niet worden beperkt tot een verdeling tussen de civiele en militaire productie (d.w.z. het relatieve gewicht van elke activiteit) in het jaar dat de steun werd verleend, maar moet de gemiddelde verdeling tussen beide activiteiten over een voldoende lange periode worden berekend. Bovendien verschilt het relatieve gewicht van beide activiteiten sterk van jaar tot jaar zodat een gemiddelde over verschillende jaren zeker gerechtvaardigd is. Een bepaald jaar zou immers wellicht niet representatief zijn voor de gemiddelde verdeling tussen beide activiteiten over een langere periode.

(56) Bij gebrek aan een gescheiden boekhouding voor de civiele en militaire productie zal die verdeling noodzakelijkerwijs op een benadering moeten worden gebaseerd. De Commissie is van mening dat de verdeling tussen de verkoop van ELVO aan militaire programma's en aan civiele klanten, zoals meegedeeld door Griekenland, een aanvaardbare benadering is van het aandeel civiel en militair materiaal in de productie van ELVO. De opbrengst uit de kwijtscheldingen van belasting A en B moet dan ook dienovereenkomstig worden uitgesplitst. ([10])

(57) Griekenland heeft de nodige inlichtingen verstrekt over de verkopen van ELVO aan respectievelijk militaire programma's en civiele klanten. Berekend voor de periode van 1987 tot en met 2000, d.w.z. de periode waarvoor de kwijtscheldingen werden verleend, bedraagt het gewogen gemiddelde aandeel van de verkopen aan militaire programma's 79,9 %. Het aandeel van de civiele productie bedraagt bijgevolg 20,1 %.

(58) Wanneer die verhouding op de kwijtscheldingen van belasting wordt toegepast, blijkt dat de onverenigbare steun die van ELVO moet worden teruggevorderd (alle bedragen werden bij de berekening afgerond tot op het dichtstbijzijnde gehele getal) 1 193 753 186 GRD x 0,0201 = 239 944 390 GRD voor kwijtschelding A en 3 546 407,89 EUR ×0,201 = 712 827,99 EUR voor kwijtschelding B bedraagt.

(59) Indien de Commissie echter aanvaardt dat 79,9 % van de ontvangen staatsmiddelen voor de militaire activiteiten van ELVO bestemd waren, moet ze ook vaststellen dat 79,9 % van de door het bedrijf uitgegeven middelen door het militaire deel van zijn activiteiten wordt gegenereerd. Aangezien de activiteiten van ELVO grotendeels militair zijn en de onderneming geen gescheiden boekhouding voor civiele activiteiten voert, bestaat er een risico dat de door de civiele activiteiten terugbetaalde steun hoofdzakelijk zal worden opgebracht met middelen die anders de militaire activiteiten zouden hebben gefinancierd. Om de concurrentiepositie te herstellen die zonder staatssteun zou hebben bestaan en om te voorkomen dat er bijkomende steun aan civiele activiteiten wordt verleend, moet Griekenland bijgevolg garanderen dat de steun uitsluitend uit de opbrengst van de civiele activiteiten van ELVO zal worden teruggevorderd. ([11])

(60) Deze beschikking laat het standpunt dat de Commissie mogelijk zal innemen ten aanzien van de verenigbaarheid van de betrokken maatregelen met de internemarktregels, in het bijzonder inzake overheidsopdrachten en -concessies, onverlet,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De staatssteun ten belope van 239 944 390 GRD en 712 827,99 EUR die op onwettige wijze en in strijd met artikel 88, lid 3, van het Verdrag ten gunste van ELVO werd verleend, is onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt.

([10]) Voor een gelijkaardige benadering zie de beschikking van de Commissie van 2 juli 2008 in zaak C-16/04 betreffende steunmaatregelen die Griekenland ten uitvoer heeft gelegd ten gunste van Hellenic Shipyards (nog niet gepubliceerd in het Publicatieblad maar wel al beschikbaar op http://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/).

([11]) Zie de beschikking in zaak C-16/04 waarnaar wordt verwezen in voetnoot 10, in het bijzonder overweging 340 e.v.

Artikel 2

1. Griekenland vordert de in artikel 1 bedoelde steun van de begunstigde terug. De steun zal uitsluitend uit de opbrengst van de civiele activiteiten van ELVO worden teruggevorderd.

2. De terug te vorderen steun omvat de rente vanaf de datum waarop de steun ter beschikking van de begunstigde is gesteld tot de datum van de daadwerkelijke terugbetaling ervan.

3. Deze rente moet op samengestelde grondslag worden berekend overeenkomstig hoofdstuk V van Verordening (EG) nr. 794/2004. ([12])

Artikel 3

1. De in artikel 1 bedoelde steun wordt onmiddellijk en daadwerkelijk teruggevorderd.

2. Griekenland zorgt ervoor dat deze beschikking ten uitvoer wordt gelegd binnen vier maanden, te rekenen vanaf de datum van kennisgeving ervan.

Artikel 4

1. Binnen twee maanden na de kennisgeving van deze beschikking verstrekt Griekenland de volgende informatie aan de Commissie:

a) het totale bedrag (hoofdsom en rente) dat van de begunstigde moet worden teruggevorderd (in dit opzicht moet Griekenland in het bijzonder de exacte datum vermelden van de terugbetaling van 634 088,99 EUR onder kwijtschelding van belasting B (zie overweging 14, tweede punt));

b) een gedetailleerde beschrijving van de reeds genomen en de voorgenomen maatregelen om aan deze beschikking te voldoen;

c) documenten waaruit blijkt dat de begunstigde gelast werd tot terugbetaling van de steun.

2. Griekenland stelt de Commissie in kennis van de ontwikkelingen met betrekking tot de nationale maatregelen die het heeft genomen om aan deze beschikking te voldoen, totdat de steun zoals bedoeld in artikel 1 volledig is terugbetaald. Op eenvoudig van de Commissie verstrekt het onverwijld alle inlichtingen over de maatregelen die reeds zijn genomen of die zullen worden genomen om aan deze beschikking te voldoen. Het verstrekt ook gedetailleerde gegevens over de steunbedragen en de bij terugvordering toepasselijke rente die reeds door de begunstigde zijn terugbetaald.

Artikel 5

Deze beschikking is gericht tot de Helleense Republiek.

Gedaan te Brussel, 24 maart 2009.

Voor de Commissie
Neelie KROES
Lid van de Commissie

([12]) Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag (PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1).

Informatie over de ontvangen, terug te vorderen en reeds teruggevorderde steunbedragen

Identiteit van de begunstigde	Totaal onder deze regeling ontvangen steunbedrag (*)	Totaal terug te vorderen steunbedrag (*) (Hoofdsom)	Totaal reeds terugbetaald bedrag (*)	
			Hoofdsom	Rente

(*) Miljoen in nationale valuta.